

5. VAARTENWANDELING 8 km

Parcours: markt, Kerkstraat, kanaal over, Damse Vaart-West, Schipdonkvaart-West, Koolkerkesteenweg, kanalen over, Leopoldsvaart-Oost, Zuidbroekstraat, Spegelweg, Sifon, Damse Vaart-Zuid, Kerkstraat, markt.

1 Marktplein

De glorie van Damme was reeds geruime tijd achter de rug, toen besloten werd de oorspronkelijke houten halle te vervangen door een stenen gebouw in Brabantse gotiek. De werken duurden van 1464 tot 1467. De benedenverdieping bleef dienst doen als hal en opslagruimte, terwijl de stadsmagistratuur, de administratie en de Vierschaere of rechtsorgaan de eerste verdieping innamen. Nadien kregen de ruimtes vaak minder edeler bestemmingen. Zo blijkt uit een verslag van 1882 dat de kelderruimtes in die periode als koestal dienden en dat er hooi en stro op zolder gestapeld waren!

Op de rechterhoek vinden we tegen de gevel twee justitie- of boetestenen. Pocherige Dammenars vertellen echter graag dat de bouwheer het aantal stenen zo precies berekend had, dat er op het einde van de werken slechts twee stenen overbleven!

Het klokkentorentje dat aangebracht werd in 17e eeuw bevat sinds 1961 een beiaard.

Verder draagt het een uurwerk dat dateert van ca. 1465, een zonnewijzer en als windwijzer de hond uit het Damse wapenschild.

Tegen de ramen van de voorgevel en één der zijgevels heeft een kolonie van een paar tientallen koppels huiszwaluwen zich genesteld.

In volle broedseizoen (eind mei-juni) is het Damse luchtruim voor hen één groot vijfsterren-restaurant. Gedurig vliegen ze zwenkend en fladderend op en af om de steeds hongerige jongen te voeden. Dit doen ze onder het goedkeurend oog van Filips van de Elzas, die stadsrechten verleende aan Damme; Johanna van Konstantinopel, die mee

instond voor bedijkingen; Margaretha van Konstantinopel, die van Damme een middeleeuwse stad maakte en er het SintJanshospitaal stichtte; Filips van Tiyette, die Vlaanderen bestuurde van 1303 tot 1305; en Karel de Stoutte die een trouwring aanbiedt aan Margaretha van York. Ook Jacob van Maerlant (±1235-1293), de 'Vader der Dietschen dichtren algader' is een aandachtig toeschouwer.

2 Kaaimuren

Ter hoogte van het kruispunt Kerkstraat - Speystraat/Slekstraat, bestaat een gedeelte van het wegdek uit donkere kasseien. Ze duiden de plaats aan van de vroegere kaaimuren en de pijlers van de brug over de Reie.

3 Sint-Christoffelhoeve

Net voor we de Damse vaart terug oversteken wandelen we tussen twee hoevecomplexen, die voor de aanleg van de Dammesteenweg één geheel vormden. Het betreft de Sint-Christoffelhoeve, waarvan de hoofdingang zich bevindt langs de Damse vaart en de 'Schaapskooi' aan de andere kant van de weg. Aan de toegang aan de achterzijde bemerken we enkele prachtige lindes. In 1755 kocht kanunnik Johannes van der Stricht de hoeve om deze uit te bouwen tot een 'casteelgoet genaemt de Proostdije'. Het hoofdgebouw werd gerenoveerd. De lagere zuidoostelijke vleugel (met mansardedak) werd eraan toegevoegd om gedeeltelijk als paardenstal te fungeren. Voorts werden een schuur en wagenbergplaats bijgebouwd. Op het binnenplein staat een opmerkelijke duiventoren en zien we een aantal leilinden en enkele imposante treurwilgen. Op de omheiningmuur aan de voorzijde treffen we o.a. muurvarens en aan, die zich gevestigd hebben in de kalkrijke voegen van het metselwerk.

4 Damse vaart

De Damse Vaart (13,5 km), ook wel Napoleonkanaal of Kanaal Brugge-Sluis genoemd, is een overblijfsel uit de bezettingsperiode van de Fransen in onze gewesten. Tijdens de oorlog met Engeland vatte Napoleon I het plan op om een waterverbindingsweg aan te leggen tussen Duinkerke en Breskens. Op die manier wilde hij de suprematie van de Engelse vloot op het Kanaal vermijden. Bij het graven trachtte hij zoveel mogelijk

bestaande waterwegen te integreren. Tussen Damme en Sluis was dit de oude bedding van het Zwin. Zo doorkruiste men het oude middeleeuwse Damme, waardoor heel wat patriciërswohnungen, de Korenmarkt en een bastion verdwenen. Bij zijn val in 1815 te Waterloo was Hoeke het voorlopige eindpunt van de bedding. Tussen 1818 en 1824 liet Willem I het kanaal verder doortrekken tot in Sluis.

5 Schipdonkkanaal

Waar vroeger de Romboutswervedijk aansluiting gaf op de Krinkeldijk, loopt deze nu dood op de zuidelijke oever van het 'Afleidingskanaal van de Leie' of het 'Schipdonkkanaal'. Sinds 1856 voert het overtollig water van de Leie in Schipdonk af, om het bij laag water te Heist in zee te kunnen lozen. Zijn volkse naam 'De Stinker' dankt het kanaal aan het kwalijk riekend geurtje dat er vroeger veelal uit opsteeg. De reden was het vlasroten in de Leie.

6 Leopoldkanaal

Dit afwateringskanaal dat instaat voor de afwatering van de Oost-Vlaamse polders werd, net als het Schipdonkkanaal, gegraven halfweg de 20e eeuw (1843). Onder de volksnaam 'De Blinker' wordt het meestal in één adem genoemd met de 'De Stinker'. Zijn oorsprong ligt ten noorden van Boekhoute, vlak tegen de Nederlandse grens. Vanaf het gehucht Strobrugge, ten noorden van Maldegem, lopen beide kanalen broederlijk naast elkaar, tot ze in Heist uitmonden in de Noordzee. Gedurende de wintermaanden is het vanop de bermen uitkijken naar tal van watervogels: meerkoet, waterhoen, fuut, wilde eend, kuifeend, aalscholver, ...

7 Spiegelsweg

De onverharde Spiegelsweg is een oude schaapsweg, waarlangs de herders voor de inpolderingen de uitgestrekte schorrevlaktes introkken. Vóór de overstroming van 1134, waardoor het Zwin ontstond, was het een verbindingsweg tussen het kasteel van Oostkerke en het domein dat later het klooster van Spermalie werd in Sijsele. Dit goed behoorde immers toe aan de heren van Oostkerke tot in het begin van de 13e eeuw. Het gedeelte vanaf de dorpskern van Oostkerke is afgezoomd met knotwilgen, terwijl verderop essen in de bermen werden aangeplant. Ietwat verscholen tussen de wilgenpruiken en ander groen staat het kasteel van Oostkerke. De geschiedenis ervan gaat minstens terug tot in de 13e eeuw. Daar het kasteeldomein privaat bezit is kunnen we enkel vanop afstand genieten van de toegangsbrug, het poortgebouw en de ronde bakstenen torens. De tuin, die bekend is als één van de mooiste van Vlaanderen, wordt spijtig genoeg enkel bij uitzonderlijke gelegenheden opengesteld. De romp van de korenmolen uit 1854 behoort eveneens tot het kasteelpark.

8 Sifon

Halverwege tussen Damme en Oostkerke wordt de Damse Vaart onderbroken door twee afleidingsvaarten: het Leopoldkanaal en het Schipdonkkanaal, in de volksmond beter gekend als de Blinker en de Stinker. Oorspronkelijk liepen beide kanalen door middel van ondergrondse hevels of 'sifons' onder het kanaal Brugge-Sluis of 'Damse Vaart' door. In 1940 werd dit systeem door Franse genietroepen opgeblazen, waarna de Duitsers aan weerszijden van de afleidingsvaarten een voorlopige dam aanlegden. Later kregen de afdammingen een definitief karakter en zorgt een buizenstelsel onder de vaarten door voor een verbinding tussen beide delen van de Damse Vaart.

